

Equip de la primera època de la llibreria La Gralla.

Foto: Arxiu La Gralla

Monja Peña-Paco (2018)

«Medalles de la Ciutat 2018: Associació de Veïns Can Bassa, Associació de Veïns Congost, La Gralla, Josep Bover i Blanch [...]»

Medalles de la Ciutat / Ajuntament de Granollers / Arxiu Municipal de Granollers

La Gralla

43

La Gralla, sempre activa i present a la Porxada per la Diada de Sant Jordi. Foto: Arxiu La Gralla

Medalla de la Ciutat a **La Gralla**

Es distingeix La Gralla per la seva trajectòria de més de 50 anys que l'ha convertit en un emblema cultural de la ciutat i de la comarca i un establiment de referència del sector llibreter a tot Catalunya.

Es reconeix el seu compromís amb la difusió de la literatura i la cultura catalana, especialment difícil durant el franquisme, i la seva col·laboració amb activitats culturals a Granollers com la parada d'autors de la comarca per Sant Jordi, amb especial atenció als escriptors i escriptores locals i comarcals i l'activitat Fem un llibre, per l'Ascensió, destinat al públic infantil. La Gralla ha col·laborat també amb altres entitats de la ciutat en la convocatòria de premis literaris com el Jaume Maspons i Safont, el Premi periodístic Gual permanent i el Premi de pintura Paco Merino, cedint els seus espais per a exposicions de pintures, fotografia, escultures.

Es reconeix també la seva consolidació com a un dels projectes cooperatius més rellevants de la ciutat.

Tècnic Gralla va funcionar durant uns anys al carrer de Sant Jaume. Foto: La Gralla

La llibreria La Gralla va néixer l'any 1966 al número 9 del carrer Museu de Granollers amb la voluntat d'oferir un tractament professional al comerç del llibre i de convertir-se en un instrument eficaç davant les carències culturals, socials i polítiques d'aquell moment. Des dels seus inicis va apostar decididament per la llengua catalana, objectiu que els primers anys es va aconseguir "amb força mancances i sacrificis", segons recorden els seus fundadors. Els iniciadors del projecte van ser Jordi Quincoces, Marta Artigas i Tuni Jordana.

En plena dictadura, la llibreria La Gralla –i el seu altell no tant a la vista– va esdevenir ben aviat un lloc de trobada i reunions dels activistes polítics i socials de l'època i un espai en el qual es comentaven algunes de les qüestions que més preocupaven.

Malgrat els controls de vigilància que la policia secreta feia sobre diverses persones i entitats a Granollers, La Gralla es va convertir en una zona segura en la qual coincidien sovint diverses persones amb l'excusa que anaven a comprar llibres. Cosa realment certa moltes vegades, ja que la llibreria oferia en aquella època un bon grapat de títols –la majoria dels quals de temàtica política– que resultava impossible trobar en altres establiments del sector. En molts casos es tractava també de llibres prohibits per la censura franquista que es venien d'amagat. Però el que en realitat feien moltes d'aquelles persones eren reunions clandestines en què es reflexionava sobre la política del moment i s'organitzaven accions locals o comarcals de lluita contra el franquisme.

A banda d'aquest primer establiment del carrer Museu, deu anys més tard de la seva posada en marxa La Gralla va obrir un nou local al carrer Sant Jaume número 50, dedicat únicament a la venda de productes de papereria.

Amb la voluntat de posar en comú els problemes i les inquietuds entre diverses llibreries principalment de comarques, l'any 1976 La Gralla va fundar conjuntament amb més llibreries la Cooperativa Bestiari, destinada a la logística i serveis. És aquest mateix any que juntament amb el Casal del Mestre i l'Ajuntament de Granollers es va iniciar l'activitat Fem un llibre, un dels actes puntuals de la Fira de l'Ascensió de Granollers. La proposta, de format aparentment senzill, comptava amb la participació d'un grup d'il·lustradors. Durant tot un matí, els artistes traslladaven al paper els contes i històries dels nens i nenes amb un resultat que, amb el pas dels anys, ha resultat espectacular. Totes les il·lustracions es poden veure encara en cada edició de la Fira perfectament enquadernades.

Els escriptors Josep Maria Espinàs i Albert Om a La Gralla. Arxiu: Llibreria La Gralla.

L'any 1979, les noves possibilitats legals van permetre als treballadors de La Gralla constituir-se com a Societat Cooperativa de Treball i així ha continuat fins a l'actualitat. L'any 1988 van rebre una de les primeres distincions pel treball que feien: el premio nacional de difusión del libro del Ministerio de Cultura.

L'any 1991, la llibreria es va traslladar des del carrer Museu al seu emplaçament actual de la plaça dels Cabrits, un nou local molt més espaiós –en aquell moment 580 m²– situat al centre històric i comercial de Granollers. El trasllat va coincidir amb la celebració del 25è aniversari.

Les prestatgeries eren àmplies i permetien observar, remenar i triar els llibres còmodament. A l'entrada, hi havia la secció dedicada a revistes i *best sellers*, que acostumaven a tenir una demanda elevada i continuada. Baixant, al semisoterrani, hi havia la secció dedicada al llibre infantil i juvenil, amb una àmplia secció dedicada als còmics. Al soterrani s'hi trobaven els llibres d'oferta i, a començament i final del curs escolar, aquell espai es destinava a la venda de llibre de text. A l'entresòl, pujant, hi havia la secció dedicada a literatura i, a la primera planta, s'hi trobava la llibreria tematitzada i llibres de regal.

La festa de la inauguració del nou local es va centrar a la plaça de les Olles, amb un concert del grup Onions. Mentrestant, amics i coneguts, entraven i sortien del nou establiment. L'acte va servir per fer pública la presentació d'una oficina de viatges *Nouvelles Frontières*, la sisena a tot l'Estat espanyol. Nascuda a finals dels seixanta, *Nouvelles Frontières* es va especialitzar en viatges diferents, amb un fort component d'aventura, en els quals el client s'havia d'espavilar, ja que no se li donava pas tot fet i decidit ¹.

L'any 1992, va rebre el Premi al llibreter que més s'ha destacat en la promoció del llibre en català, de la mà del Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya. Una vegada més, els de La Gralla van compartir el reconeixement amb amics i clients. El grup que va actuar aquell dia estava format per les cantants Pilar Càmara, del Mirallet, i Sole Fernàndez, de La Gralla; així com pel teclista Martí Ventura, el baixista David Mengual i el percussionista Martí Perramon. L'actuació va començar amb una *jam-session* instrumental, a la qual s'hi van afegir les dues cantants, que van aconseguir donar el toc final a la festa. El premi, dotat amb un milió de pessetes, formava part dels Premis Nacionals del Llibre 1992.

¹ El 9 Nou. *Llibres, música i viatges, a la nova llibreria La Gralla, de Granollers*. 5 de juliol de 1991.

Equip de La Gralla els anys 90. Foto: Arxiu La Gralla

Al llarg de la dècada dels noranta i principis del nou segle XXI, el consell rector de la cooperativa –integrada per 13 socis i quatre treballadors contractats– estava format per Tuni Jordana com a presidenta; Rosa Viñallonga, com a vicepresidenta; Mari Valero, secretària; Pilar Batlles, tesorera, i Mònica Soler, vocal.

Com a llibreria oberta a la ciutat que ha mantingut un constant contacte amb els clients, el 30 de novembre de 2001 La Gralla va celebrar a la Casa de Cultura Sant Francesc una triple commemoració: els 35 anys de la inauguració de la botiga del carrer Museu (22 de desembre de 1966), els 25 anys del Tècnic Gralla del carrer Sant Jaume (8 de setembre de 1976) i els 10 anys del nou establiment de la plaça dels Cabrits (6 de juliol de 1991).

Amb una destacada presència de més de 250 persones, durant la festa es va presentar públicament el Premi Jaume Maspons i Safont d'humor i sàtira, un guardó en record del periodista d'*El 9 Nou* mort en accident de trànsit el 27 de juliol d'aquell mateix any, als 45 anys. El premi va ser impulsat conjuntament per la llibreria La Gralla, el periòdic *El 9 Nou* i l'Associació Cultural.

Amb la creació d'aquest premi, els seus impulsors tenien com a principal objectiu “recordar el periodista i bon amic Jaume Maspons, amant de les lletres i de la fina ironia, i contribuir a fer més amable, divertida, humorística i, si cal, sarcàstica, la vida de la ciutat de Granollers, d'aquesta comarca i de tot el país, que bona falta fa”. Maspons, nascut a can Maspons de la Vall, a Santa Eulàlia de Ronçana i mestre de professió, va treballar a diferents centres d'ensenyament fins que, l'any 1989, va entrar a formar part de l'equip fundacional de l'edició vallesana d'*El 9 Nou*, on va treballar fins a la seva mort ².

En un ambient totalment festiu i familiar, els 17 treballadors de la cooperativa (Tuni Jordana, Pilar Batlles, Frederic Malàs, Mari Valero, Rosa Viñallonga, Mònica Soler, Jordi Icart, Neus Masip, Pep Vargas, Mayka Cruz, Pep Boix, Sònia Domínguez, Eva Guerrero, Lali Diumaró, Jordi Sánchez, Àlex Samitier i Antonela Caballero) van rebre un emotiu homenatge. Paco Merino, Anna Jansana, Paco Cruz, Lambert Botey i Assumpta Margenat es van encarregar d'explicar petits retalls dels 35 anys de la llibreria.

2 Terradas, Teresa. *El 9 Nou. La Gralla anuncia el premi Jaume Maspons i Safont d'humor i sàtira*. 3 de desembre de 2001.

Festa commemorativa del 35è. aniversari de la llibreria. Foto: Arxiu La Gralla

Cruz va remarcar que “La Gralla ha estat i és un punt de trobada, de reunió, on hem rebut notícies bones i dolentes”. D'altra banda, Tuni Jordana, una de les fundadores de la cooperativa, va posar especial èmfasi en l'esperit amb què han treballat sempre: “Demanem a la gent que entra a la nostra llibreria que, a més de vendre, estigui disposada a participar en els actes de la ciutat i en la vida cultural”.

L'any 2002, La Gralla va participar en la creació de LlibreTERS de capçalera i el seu portal electrònic *totselsllibres.com*, a més de ser-ne un dels socis fundadors i financers dels estudis previs de viabilitat. La llibreria es va dotar d'una millor xarxa d'equips informàtics i va instal·lar una terminal de consulta en línia a disposició del públic.

Des de desembre del mateix any, van entrar a formar part del projecte Nova Catalònia amb una aportació de capital del 20 % en equivalència amb els altres quatre socis (La Llar del llibre de Sabadell, El Cau ple de lletres de Terrassa, Robafaves de Mataró i Miquel Colomer, soci gerent).

A finals de 2004, La Gralla va obrir les seves noves instal·lacions doblant la seva superfície comercial i amb una altra entrada pel carrer Santa Elisabet, número 5. La papereria es va integrar dins del mateix edifici i es va ampliar l'espai destinat a la venda de llibres, fet que va beneficiar especialment les àrees pròpiament literàries. El creixement de l'espai va anar acompanyat d'un augment dels treballadors. Des d'aquest moment, la llibreria també va obrir els migdies.

Així mateix, es va dotar l'establiment de l'Espai Gralla, una zona polivalent destinada a presentacions, exposicions i d'altres activitats que es faran al llarg de l'any. Aquest espai ha acollit moltes de les presentacions que han fet tant els escriptors locals i comarcals com altres d'arreu de Catalunya quan publiquen les seves obres. En temps complicats en els quals les llibreries han anat desapareixent, La Gralla ha esdevingut un punt de referència de Granollers i comarca per a tots els autors que volen donar a conèixer les seves creacions.

L'Espai Gralla ha estat utilitzat també per diverses entitats de la ciutat. Algunes cites ja s'han convertit en habituals. L'Associació La Mitja, que organitza la Mitja Marató Granollers-les Franqueses-la Garriga, presenta cada any una mostra fotogràfica al voltant de la cursa. La Fundació Oncovallès també hi ha fet públiques diverses propostes, una de les últimes de la fotògrafa Georgia Porredon.

En l'àmbit de l'aposta per la difusió del treball dels autors locals, també destaca la feina que la llibreria ha fet des dels seus inicis per la diada de Sant Jordi. En una parada temàtica, La Gralla ha

Socis i treballadors de La Gralla, Sant Jordi de 2008. Foto: Arxiu La Gralla

presentat sempre totes les novetats editorials publicades pels autors locals i comarcals. Aquest fet, que encara constitueix una novetat en el sector de les llibreries, permet els lectors i compradors habituals de les propostes vallesanes disposar de la majoria de títols publicats al llarg dels anys sobre temàtiques de tota mena.

L'any 2005 en col·laboració, primer amb El Mirallet i més tard amb el restaurant La Gamba, es van començar a organitzar anualment els sopars poètics *Menja't una cama*. Un any més tard, es va iniciar el Premi de Pintura Paco Merino, "que vol ser un homenatge a l'artista i un record a l'amic". Les obres seleccionades i la premiada són exposades en cada edició a l'Espai Gralla, on el record del pintor granollerí és ben present amb una obra que va fer els anys vuitanta del segle passat.

L'any 2009, va aconseguir el Premi de la Cambra de Comerç del Vallès Oriental al millor comerç de proximitat "per la qualitat comercial, la responsabilitat social i la capacitat d'adaptació al canvi". I l'any 2012, va guanyar el Premi Blocs Catalunya al millor bloc corporatiu de literatura.

En plena commemoració del 50è aniversari, La Gralla va seguir acumulant premis i distincions. El setembre de 2016, va rebre el guardó Salvador Casanova, premi creat per ERC, que reconeix a una persona o col·lectiu pel seu servei al país i la seva acció a favor de la llengua, la cultura o la nació. El jurat del guardó instaurat per recordar el polític que va lluitar a favor de l'alliberament nacional dels Països Catalans, estava format per Josep Maria Farnés, Anna Maria Jansana, Francesc Sala, Isabel Alcalde, Joan Garriga i Ferran Raga.

Tres mesos més tard, com vénen fent des de 1966, els de La Gralla van tornar a convocar familiars, clients i amics a la presentació d'una exposició fotogràfica molt especial amb motiu de la celebració del 50è aniversari. L'Espai Gralla va quedar petit a l'hora d'encabir tanta gent i la mostra titulada *50 anys (persistint)*, era acompanyada d'alguns escrits de premsa ³.

L'exposició es va estructurar en tres apartats principals que feien referència a tres etapes de la botiga: els inicis del 1966 al 1991, en què la llibreria va estar al local del carrer Museu, i en uns anys en què també es va obrir el Tècnic Gralla; del 1991 al 2004, en què ja era a la plaça dels Cabrits, i des del 2004, any de l'ampliació, fins al moment actual. La mostra es completava amb dos apartats més on es mostraven diferents activitats i festes i altres imatges projectades en una pantalla.

3 Terradas, Teresa. *El 9 Nou. Mig segle de llibres i cultura. 50 anys d'activitat al centre de Granollers*. 16 de desembre de 2016.

Celebració el 2016 dels 50 anys de la llibreria. Foto: Arxiu La Gralla

L'exposició, va recordar Jordi Riu, "és fruit de la feina de grup". L'alcalde, Josep Mayoral, va parlar de La Gralla "com un espai cultural de primer nivell del país". Com és costum en aquests casos, i a la vista de les fotos i textos que es presentaven, els assistents van aprofitar per comentar les experiències viscudes amb la gent de La Gralla. La venda durant els anys 80 del Gual Permanent i de l'enrenou que va causar l'aparició d'aquesta revista satírica escrita des de l'anonimat va ser una de les notes més comentades.

Ja anunciada quan es va presentar l'exposició a l'Espai Gralla, la festa dels 50 anys va viure una segona jornada commemorativa el 20 de gener de 2017 a la Sala Tarafa en un acte que va presidir el conseller de Cultura, Santi Vila. Amb la sala plena de gom a gom, van ser diverses les persones que hi van intervenir. L'escriptora Carme Ballús va dir que "si no hagués existit La Gralla, Granollers no seria una ciutat col·lectivament com és. La Gralla som tots".

Per a Joan Bellavista, la llibreria ha estat un lloc de trobada habitual per a molts granollerins: "Des d'un punt de vista individual tots hi hem anat a fer coses, a comprar llibres, i sobretot a compartir moments amb ells, molts en família". Contestant al conseller, que va presentar el govern de la Generalitat com un bon aliat de les llibreries, Tuni Jordana, fundadora i sòcia de La Gralla, va dir: "Ens agrada sentir que Cultura pensa que fem cultura".

Actualment la cooperativa està formada per 13 persones: Josep Boix (president); Jordi Riu (vicepresident); Neus Masip (secretària), Tuni Jordana, Frederic Malàs, Mònica Soler, Josep Vargas, Mayka Cruz, Eva Guerrero, Lali Diumaró, Cecili Gil, Eva Portell i Dolors Olmedo. El grup de treballadors l'integren: Alicia Rebollo, Lidia Gómez, Joana Pascua, Ivet Jornet, Miguel Ángel Ortiz, Marina Santa Eugènia, Oscar Leno i Maria Guirado.